

Mubuna Little Siblings, [06.11.2025 14:18]

O'ZBEKISTONDA TA'LIM SIFATINI BAHOLASH VA NAZORAT
QILISH TIZIMI SHAKLLANISHI TARIXI

M.Abdujalilova

Millat Umidi universiteti, 1-bosqich talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda ta'lim sifatini baholash va nazorat qilish tizimining shakllanish bosqichlari, mustaqillikdan keyingi davrda amalga oshirilgan islohotlar, xalqaro baholash tizimlari bilan integratsiya jarayoni hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari tahlil qilingan.

Abstract

This article analyzes the historical stages of the formation of the education quality assessment and control system in Uzbekistan, post-independence reforms, integration with international assessment systems, and the main directions of state policy aimed at improving the quality of education.

Kalit so'zlar:

ta'lim sifati, baholash tizimi, nazorat, O'zbekiston, xalqaro tajriba, ta'lim islohotlari, sifat monitoringi.

KIRISH

O'zbekistonda ta'lim sifatini baholash va nazorat qilish tizimi mustaqillik yillarida bosqichma-bosqich shakllanib, davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mustaqillikning dastlabki yillarida ta'lim tizimining asosiy vazifasi milliy qadriyatlar va yangi demokratik tamoyillar asosida

ta'lim mazmunini yangilashdan iborat edi. Shu jarayonda ta'lim sifati tushunchasi, uni baholash va nazorat qilish mexanizmlarini shakllantirish dolzarb masalaga aylandi.

1997-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" O'zbekiston ta'lim tizimining rivojlanishida muhim huquqiy asos bo'ldi. Bu hujjatlar ta'lim sifati oshirish, o'qituvchi kadrlar malakasini takomillashtirish va baholash mezonlarini yangilashga xizmat qildi.

Bugungi kunda ta'lim sifati nazorat qilish va baholash tizimi xalqaro standartlarga mos ravishda takomillashmoqda. Xususan, O'zbekiston PISA, TIMSS, PIRLS kabi xalqaro baholash dasturlarida ishtirok etib, o'z ta'lim tizimini global darajada baholash imkoniyatiga ega bo'ldi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda tarixiy-tahliliy, qiyosiy va tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi.

Asosiy manba sifatida O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasiga oid qonunlari, hukumat qarorlari, xalqaro tashkilotlar (UNESCO, OECD, World Bank) hisobotlari hamda ilmiy maqolalar o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi yo'nalishlar tahlil qilindi:

- Ta'lim sifati baholash tizimining tarixiy shakllanish bosqichlari;
- Mustaqillikdan keyingi islohotlar va ularning natijalari;
- Xalqaro baholash tizimlari bilan integratsiya jarayoni;
- Ta'lim sifati nazorat qilishda davlat inspeksiyasining roli.

MUHOKAMA

O'zbekistonda ta'lim sifati baholash tizimi tarixini uch asosiy bosqichda ko'rib chiqish mumkin:

1. Sovet davri (XX asrning ikkinchi yarmi)

Bu davrda ta'lim sifati markazlashgan tizim asosida baholangan. Baholash asosan o'quvchilar bilimini tekshirishga, nazariy bilimlarni o'zlashtirish darajasini aniqlashga qaratilgan edi. Mustaqil fikrlash va ijodkorlikka yetarli e'tibor berilmagan.

2. Mustaqillikning dastlabki yillari (1991–2016)

Mazkur davrda milliy ta'lim tizimi yaratildi. 1997-yilgi Kadrlar tayyorlash milliy dasturi o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quv dasturlarini yangilash va zamonaviy baholash tizimlarini joriy etishga qaratildi. Shu davrda baholash asosan davlat attestatsiyalari, test sinovlari va o'quvchilarning yakuniy ko'rsatkichlari orqali amalga oshirildi.

3. Zamonaviy bosqich (2017-yildan hozirgacha)

2018-yilda tashkil etilgan Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi ta'lim muassasalarini akkreditatsiyadan o'tkazish, baholash mezonlarini ishlab chiqish va sifat monitoringini olib borish bilan shug'ullanmoqda. Inspeksiya faoliyati ta'lim muassasalari faoliyatining shaffofligi va samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston xalqaro reytinglar tizimiga kirish orqali ta'lim sifatini global mezonlar asosida baholashni yo'lga qo'ydi.

Mubuna Little Siblings, [06.11.2025 14:18]

Jumladan, 2022-yilda O'zbekiston ilk bor PISA dasturida ishtirok etib, o'quvchilarning o'qish, matematika va tabiiy fanlar bo'yicha savodxonligi tahlil qilindi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar ta'lim sifatini nazorat qilishda muhim rol o'ynamoqda. "Elektron ta'lim", "my.edu.uz" kabi platformalar o'quv

jarayonini monitoring qilish, o'qituvchilar faoliyatini baholash va natijalarni tahlil qilishda keng qo'llanilmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda ta'lim sifatini baholash va nazorat qilish tizimi mustaqillik yillarida bosqichma-bosqich shakllanib, bugungi kunda xalqaro standartlarga mos tizim darajasiga ko'tarildi.

Bu tizimning muvaffaqiyatli ishlashi uchun quyidagi yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

1. O'qituvchilarning malakasini oshirish va ularning baholash ko'nikmalarini rivojlantirish;
2. Xalqaro baholash dasturlari natijalarini chuqur tahlil qilish va milliy siyosatga tatbiq etish;
3. Baholash mezonlarini raqamli platformalar asosida takomillashtirish;
4. Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini kengaytirish.

Ta'lim sifatini oshirish — mamlakat taraqqiyotining asosiy kafolatidir. Shu bois, O'zbekistonda ta'lim sifatini baholash va nazorat qilish tizimini yanada mukammallashtirish kelajak avlodning raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent, 1997.
3. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. – Toshkent, 1997.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-apreldagi PQ-3655-son qarori.
5. OECD. Education Policy Outlook 2023. – Paris: OECD Publishing, 2023.
6. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2022. – Paris, 2022.
7. PISA 2022 Results (Volume I). – OECD, 2023.
8. Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi rasmiy hisobotlari (2019–2024).
9. World Bank. Uzbekistan Education Sector Review. – Washington, 2023.